

BIBLIA HEBRAICA QUINTA

7

JUDGES

תורה נביאים וכתובים
BIBLIA HEBRAICA

quinta editio
cum apparatu critico novis curis elaborato

participantibus

R. Althann, P.B. Dirksen, N. Fernández Marcos, A. Gelston, A. Gianto,
L. Greenspoon, I. Himbaza, J. Lust, D. Marcus, M. Rösel, M. Sæbø, S. Sipilä,
P. Schwagmeier, A. Tal, Z. Talshir

consultis A. Dotan pro masora,

A. Groves et Soetjianto pro impressione electronica, R. Omanson pro redactione et stylo

communiter ediderunt

A. SCHENKER (praeses),
Y.A.P. GOLDMAN, A. VAN DER KOOIJ, C. McCARTHY, G.J. NORTON,
S. PISANO, R. SCHÄFER, J. DE WAARD, R.D. WEIS

שפטים
JUDGES

prepared by
Natalio Fernández Marcos

The Masorah prepared in cooperation with David Marcus

DEUTSCHE BIBELGESELLSCHAFT

ISBN 978-3-438-05267-4

Biblia Hebraica Quinta, Fascicle 7: Judges
© 2011 Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart

Printed in Germany
All rights reserved

www.scholarly-bibles.com

CONTENTS

Preface	VII
Sigla, Symbols and Abbreviations	VIII
Definitions of the Terms Used to Characterize Readings	XVII
Glossary of Common Terms in the Masorah	XXVII
Table of Accents	XXXI
The Text of Judges	
Judges שפטים	3
Introduction and Commentaries on Judges	1*
Works Cited	123*

JUDGES

שפטים

prepared by
Natalio Fernández Marcos

The Masorah prepared in cooperation with David Marcus

JUDGES שפטים

- 1 וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׁאַלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּיהוָה לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָנוּ אֶל־הַכּוֹנְעַנִי בְּתַחֲלָה לְהִלָּחֵם בּוֹ: וַיֹּאמֶר יְהוָה יְהוּדָה °
 2 יַעֲלֶה הַגֵּה גַתִּי אֶת־הָאָרֶץ בְּיָדוֹ: וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן אָחִיו
 3 עֲלֶה אִתִּי בְּגוֹרְלִי וְנִלְחַמְתָּה בְּכּוֹנְעַנִי וְהִלַּכְתִּי גַם־אֲנִי אִתָּךְ בְּגוֹרְלֶךָ
 4 וַיִּלָּךְ אִתּוֹ שִׁמְעוֹן: וַיַּעַל יְהוּדָה וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־הַכּוֹנְעַנִי וְהַפְּרוֹזִי
 5 בְּיָדָם וַיָּכּוּם בְּבֹזֵק עֲשֵׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ: וַיִּמָּצְאוּ אֶת־אֲדֹנָיו בְּזֹק
 6 בְּבֹזֵק וַיִּלָּחֲמוּ בּוֹ וַיָּכּוּ אֶת־הַכּוֹנְעַנִי וְאֶת־הַפְּרוֹזִי: וַיָּנֹס אֲדֹנָיו בְּזֹק
 7 וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו וַיֹּאחֲזוּ אִתּוֹ וַיִּקְצְצוּ אֶת־בְּהֵמוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו: וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי־בְּזֹק שִׁבְעִים | מְלָכִים בְּהֵמוֹת יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם
 8 מְקַצְצִים הָיוּ מְלַקְטִים תַּחַת שַׁלְחָנָיו כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי כֵן שְׁלֹם־לִי °
 9 אֱלֹהִים וַיְבִיאָהוּ יְרוּשָׁלַם וַיָּמַת שָׁם: וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי־יְהוּדָה
 10 בִּירוּשָׁלַם וַיִּלְכְּדוּ אוֹתָהּ וַיָּכּוּהָ לְפִי־חָרָב וְאֶת־הָעִיר שָׁלְחוּ כַּאֲשֶׁר:
 11 וְאַחַר יָרְדּוּ בְנֵי יְהוּדָה לְהִלָּחֵם בְּכּוֹנְעַנִי וַיּוֹשֵׁב הָהָר וְהַגִּבּוֹ
 12 וְהַשְּׁפֵלָה: וַיִּלָּךְ יְהוּדָה אֶל־הַכּוֹנְעַנִי הַיּוֹשֵׁב בְּחֶבְרֹן וְשֵׁם־חֶבְרֹן
 13 לְפָנָיִם קַרְיַת אַרְבַּע וַיָּכּוּ אֶת־שֵׁשִׁי וְאֶת־אַחִימָן וְאֶת־תַּלְמִי: וַיִּלָּךְ

[1:1] שא שאלה לאמר ב מי יעלה לנו . האוסף :o: [3] ונלחמה ד וסימנהון ונלחמה בכנעני . בבני עמון . ונלחמה יחד . ונלחמה אותם במישור :o: [7] מלקטים ב וסימנהון היו מלקטים תחת . הבנים מלקטים עצים :o: ויבאהו i אדני בוק . ופלטשים . בסוגר . ממדינות . וירכבהו . אחזיהו . אוריהו :o: [8] ואת העיר ח וילחמו בני יהודה . והמה לקחו . והוספתי על ימך דמלכים . ומכף מלך אשור דישעיהו . ונתתי את הבית . ככה . ונטשתי . ואת כל נשיך :o:

1:1 יהושע 4 • • בידם V S T | ἐν χειρὶ αὐτοῦ G θ' || pref בידו see G θ' • • יהודה 10 • • אדני בזק 5 • • ויכום V S T | καὶ ἐπάταξεν αὐτούς G • • קרית 11 • • חברון G* V S T | foll καὶ ἐξῆλθεν Χεβρών (ἐξ ἐναντίας) G^{Mss} • • ארבע V S T | Καριαθαροβοκσέφερ G (confl) • • ויכו G* S T | 3 sg G^{Mss} V • • תלמי V S T | foll γεννήματα τοῦ Ἐνάκ G (gloss) • • 11 וילך G^{Mss} V S T | ἀνέβησαν G* (assim-Josh 15:15) • •

אֶת-הָהָר כִּי לֹא לְהוֹרִישׁ אֶת-יֹשְׁבֵי הָעֵמֶק כִּי-יִרְכַּב בָּרוּךְ לָהֶם:
 20 וַיִּתְּנוּ לְכָל־בָּר אֶת-חֶבְרוֹן כְּאֲשֶׁר דָּבַר מֹשֶׁה וַיִּוְרֶשׁ מִשָּׁם אֶת-שְׁלֹשָׁה
 21 בְּנֵי הָעֵנָק: וְאֶת-הַיְבוּסִי יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם לֹא הוֹרִישׁוּ בְּנֵי בְנִימָן וַיֵּשֶׁב
 22 הַיְבוּסִי אֶת-בְּנֵי בְנִימָן בִּירוּשָׁלַם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: ׀ וַיַּעֲלוּ
 23 בֵּית-יוֹסֵף גַּם־הֵם בֵּית-אֵל וַיְהוּהָ עִמָּם: וַיִּתְּירוּ בֵּית-יוֹסֵף
 24 בְּבֵית-אֵל וְשֵׁם-הָעִיר לְפָנָיִם לְזוֹ: וַיִּרְאוּ הַשְּׂמָרִים אִישׁ יוֹצֵא מִן-
 25 הָעִיר וַיֵּאמְרוּ לוֹ הֲרֹאֲנוּ נָא אֶת-מְבוֹא הָעִיר וְעֲשִׂינוּ עִמָּהּ חֶסֶד:
 26 וַיִּרְאֵם אֶת-מְבוֹא הָעִיר וַיְכוּ אֶת-הָעִיר לְפִי-חֶרֶב וְאֶת-הָאִישׁ
 27 וַיִּקְרָא שְׁמָהּ לְזוֹ הוּא שְׁמָהּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: ׀ וְלֹא-הוֹרִישׁ
 מְנוּשָׁה אֶת-בֵּית-שָׁאֲן וְאֶת-בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת-תַּעֲנֹךְ וְאֶת-בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת-
 יֹשְׁבֵי דוֹר וְאֶת-בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת-יֹשְׁבֵי יְבֻלְעָם וְאֶת-בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת-
 יֹשְׁבֵי מְגִדוֹ וְאֶת-בְּנוֹתֶיהָ וַיִּזְאָל׃ הַכְּנַעֲנִי לְשֶׁבֶת בְּאֶרֶץ הַזֹּאת: ׀

[25] שלחו ג וסימנהון ואת כל משפחתו שלחו . ורסן מתעה . רגלי :o [27] ואת יושבי
 ט וסימנהון ויהי למנשה . ולא הוריש מנשה ג בו . וכולן . אשר . נפתלי . ויושע יהוה .
 ותזנה את יהודה :o

לא יכל הוריש S (hapl) | οὐκ ἐδύνατο κληρονομησαι G (V) (T) || pref לְהוֹרִישׁ
 see G (V) (T) ❖ • 20 וַיִּתְּנוּ V S T | 3 sg G (theol) ❖ • וַיִּוְרֶשׁ מִשָּׁם אֶת-שְׁלֹשָׁה בְּנֵי
 הָעֵנָק: V S T | και ἐκληρονόμησεν ἐκέλευεν τὰς τρεῖς πόλεις και ἐξήρεν ἐκέλευεν
 τοὺς τρεῖς υἱοὺς Ἐνάκ G (dbl) ❖ • 21 וַיֵּשֶׁב G V | pl S T (assim-ctext) • בְּנִימָן
 ❖ • 22 וַיַּעֲלוּ V S T | > G ❖ • 23 בֵּית-אֵל V S T | οἱ υἱοί G (via בְּנֵי
 וַיְהוּהָ V S T | και Ἰουδας G (harm-3:16, 17) ❖ • 23 וַיִּתְּירוּ S T | και
 παρενέβαλον G (lib) | nam cum obsiderent V (paraphr) ❖ • 24 אִישׁ יוֹצֵא G V S T | και ἰδοὺ ἀνήρ
 ἐξεπορεύετο G^{Mss} (facil-styl) ❖ • 24 הָעִיר V S T | foll και ἔλαβον αὐτόν G ❖ •
 25 וְאֶת-בֵּית-שָׁאֲן V S T | > G • 26 וַיְכֻּ אֶת-הָעִיר V S T | foll ἐκέλ G ❖ • 27 וַיִּקְרָא
 שְׁמָהּ לְזוֹ הוּא שְׁמָהּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: ׀ V S T | foll ἢ ἐστιν Σκυθῶν πόλις G (gloss) • וְאֶת-בְּנוֹתֶיהָ¹ S T | foll οὐδὲ τὰ
 περισπόρια αὐτῆς G (dbl) | foll οὐδὲ τὰ περίοικα αὐτῆς G^{Ms} | > V ❖ • וַיֵּשֶׁב |
 יֹשְׁבֵי M^{ket} | יֹשְׁבֵי M^{qere} G V S T || pref יֹשְׁבֵי M^{qere} G V S T ❖ • וַיְבֻלְעָם G S
 T | foll οὐδὲ τὰ περίοικα αὐτῆς G^{Mss} (dbl) | V (indet) || → ❖ • וְאֶת-בְּנוֹתֶיהָ¹ •
 וְאֶת-בְּנוֹתֶיהָ¹ G V S T | foll οὐδὲ τὰ περίοικα αὐτῆς G^{Mss} (dbl) || → ❖ • וַיִּזְאָל׃
 V S T | prec οὐδὲ τοὺς κατοικοῦτας Ἰεβλαὰμ οὐδὲ τὰς θυγατέρας αὐτῆς
 G (dbl) | prec οὐδὲ τοὺς κατοικοῦντας Ἰεβλαὰμ οὐδὲ τὰ περίοικα αὐτῆς οὐδὲ
 τὰς θυγατέρας αὐτῆς G^{Mss} (dbl) || → ❖ • וְאֶת-בְּנוֹתֶיהָ¹ •

- 28 וַיְהִי כִּי-חָזַק יִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁם אֶת-הַכְּנֻעֵי לְמַסּוֹ וְהוֹרִישׁ לֹא ה. ל. מ. ל.
- 29 הַ הוֹרִישׁוּ: ם וְאֶפְרַיִם לֹא הוֹרִישׁ אֶת-הַכְּנֻעֵי הַיּוֹשֵׁב בְּגֹזֵר ה. ה. ה. ה.
- 30 וַיֵּשֶׁב הַכְּנֻעֵי בְּקִרְבּוֹ בְּגֹזֵר: ם וּבִוּלֹן לֹא הוֹרִישׁ אֶת-יּוֹשְׁבֵי קִטְרוֹן וְאֶת-יּוֹשְׁבֵי נְהַלְלִי וַיֵּשֶׁב הַכְּנֻעֵי בְּקִרְבּוֹ וַיְהִי לְמַסּוֹ: ם ה. ה. ה. ה.
- 31 אֲשֶׁר לֹא הוֹרִישׁ אֶת-יּוֹשְׁבֵי עֵצוֹ וְאֶת-יּוֹשְׁבֵי צִידוֹן וְאֶת-אֲחֻלָּב ה. ה. ה. ה.
- 32 וְאֶת-אֲכֻזַּיב וְאֶת-חֻלְבָּה וְאֶת-אֶפְיִק וְאֶת-רְחֹב: וַיֵּשֶׁב הָאֲשֻׁרִי ה. ה. ה. ה.
- 33 בְּקִרְבֵּי הַכְּנֻעֵי יֹשְׁבֵי הָאֲרָץ כִּי לֹא הוֹרִישׁוּ: ם וּפְתָלִי לֹא- ה. ה. ה. ה.
- הוֹרִישׁ אֶת-יּוֹשְׁבֵי בֵּית-שֹׁמֶשׁ וְאֶת-יּוֹשְׁבֵי בֵּית-עֲזַת וַיֵּשֶׁב בְּקִרְבֵּי הַכְּנֻעֵי יֹשְׁבֵי הָאֲרָץ וַיֵּשֶׁב בֵּית-שֹׁמֶשׁ וּבֵּית עֲזַת הָיוּ לְהֵם
- 34 לְמַסּוֹ: ם וַיִּלְחָצוּ הָאֲמֹרִי אֶת-בְּנֵי-דָן הַהֵרָה כִּי-לֹא נָתְנוּ ה. ה. ה. ה.
- 35 לְרִדָּת לְעֵמֶק: וַיִּזְאָל הָאֲמֹרִי לְשִׁבְתָּ בְּהַר-חֶרֶס בְּאֵילֹן ה. ה. ה. ה.
- 36 וּבִשְׁעָלְבַיִם וּתְכַבֵּד יָד בֵּית-יּוֹסֵף וַיְהִי לְמַסּוֹ: וּגְבוּל הָאֲמֹרִי ה. ה. ה. ה.
- מִמְעַלָּה עַקְרָבִים מִהַסֵּלַע וּמִמְעַלָּה: ם וַיַּעַל מִלְאֲדָה-יְהוָה 2 ה. ה. ה. ה.

[29] ואפרים ה' וסימנהון ולא הוריש . בכרי . להוציא . וישראל . מלמדה :o:
 [34] נתנו ה' ואביכן . וילחצו . מימיהם . ויקחו . במצדות . וחד ונתנו יהוה אלהיך
 בידך :o:

29 וַיִּשָּׁם (V) S T | foll και ἐγένετο εἰς φόρον G (assim-vv 30, 33, 35) •
 30 וּבִוּלֹן V T | prec cj G S (facil-styl) • וַיְהִי S T | 3 sg G V (facil-gram) | και ἐγένετο αὐτῶ G^{Mss} • 31 אֲשֶׁר T | prec cj G (V) S (facil-styl) • עֵצוֹ V S T | foll και ἐγένετο αὐτῶ εἰς φόρον και τοὺς κατοικοῦντας Δώρ G (ampl) •
 וְאֶת-אֲחֻלָּב V (S) T (err-graph) | και τοὺς κατοικοῦντας Ἀαλάφ G (lib) || pref
 וְאֶת-מַחְלָב (origin; unattest) ❖: אֶחָלָב εβρ' γ' V T | Ἀαλάφ G (err-graph) | سلا S (metath) • אֶפְיִק T | Ἀφέκ G V S (assim-Josh 19:30) • 32 יֹשְׁבֵי S T | sg G V (facil-gram) •
 וְהוֹרִישׁוּ: S T | οὐκ ἐδυνήθησαν τοῦ ἐξᾶραι αὐτόν G* (assim-v 19) | οὐκ ἐδυνάσθη ἐξᾶραι αὐτόν G^{Mss} | nec interfecit eum V (paraphr) ❖: •
 33 וַיֵּשֶׁב V S T | foll Ἰσραήλ G (facil-seman) | foll Νεφθαλείμ G^{Mss} (facil-seman) • יֹשְׁבֵי V S T | τοῦ κατοικοῦντος G • 34 וַיִּלְחָצוּ S T | sg G V • וְנָתְנוּ G^{Mss} | ἀφῆκεν αὐτούς G* V S T || pref וְנָתְנוּ see G* V S T ❖: • 35 וּבִשְׁעָלְבַיִם וּבְאֵילֹן בְּהַר-חֶרֶס V S T | ἐν τῷ ὄρει τοῦ Μυρσινῶνος, οὗ οἱ ἄρκοι και ἀλώπεκες G (ign-lex) ❖: • יּוֹסֵף V S T | foll ἐπὶ τὸν Ἀμορραῖον G (assim-Josh 19:48a) ❖: • וַיְהִי S T | foll αὐτῶ G* V (assim-ctext) | foll αὐτοῖς G^{Mss} (assim-ctext) ❖: • 36 הָאֲמֹרִי G^{Mss} V S T (hapl) | foll ὁ Ἰδουμαῖος G* || pref foll וְהָאֲדָמִי see G* ❖: • מִהַסֵּלַע S T | ἐπὶ τῆς Πέτρας G | Petra V ❖: •

מִן־הַגִּלְגָּל אֶל־הַבְּכִים וַיֹּאמֶר אֲעֹלָה אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם ה

וַאֲבִיא אֶתְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לֵאבְתֵיכֶם וְאָמַר לֹא־
ל חס בסיפ . ל

אֶפְרַיִם בְּרִיתִי אֶתְכֶם לְעוֹלָם: וְאַתֶּם לֹא־תִכְרְתוּ בְרִית לְיוֹשְׁבֵי־
ג . ל

הָאָרֶץ הַזֹּאת מִזְבְּחוֹתֵיהֶם תִּתְצֹוּן וְלֹא־שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי מֵה־
ג . י . ב

זֹאת עֲשִׂיתֶם: וְגַם אֲמַרְתִּי לֹא־אֲגַרֵּשׁ אֹתְכֶם מִפְּנֵיכֶם וְהָיוּ לְכֶם

לְצַדִּים וְאֵלֵהֶם יִהְיוּ לְכֶם לְמוֹקֵשׁ: וַיְהִי כַדְבָּר מִלְאֲךָ יְהוָה
ל

אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁאוּ הָעָם אֶת־
ב בסיפ

קוֹלָם וַיִּבְכוּ: וַיִּקְרָאוּ שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בְּכִים וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם

לַיהוָה: וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעָם וַיֵּלְכוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִישׁ
כ ב

לְנַחֲלָתוֹ לְרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ: וַיַּעֲבְדוּ הָעָם אֶת־יְהוָה כָּל יְמֵי
ה פסוק כל וכל כל

יְהוֹשֻׁעַ וְכָל אִימֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הָאָרִיכוּ יָמִים אַחֲרָיו יְהוֹשֻׁעַ אֲשֶׁר
ג . ב מל

רָאוּ אֶת כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה הַגְּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל: וַיָּמָת

יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־גֹּזַן עֶבֶד יְהוָה בֶּן־מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים: וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ
ב

בְּגִבּוֹל נַחֲלָתוֹ בְּתַמְנַת־חָרֶס בְּהַר אֶפְרַיִם מִצְפּוֹן לְהַר־גִּזְעִשׁ: וְגַם
10

כָּל־הַדּוֹר הַהוּא נֹאֲסָפוּ אֶל־אֲבוֹתָיו וַיָּקָם דּוֹר אַחֵר אַחֲרֵיהֶם
ג מל

[2:1] אעלה ח וסימנהון אמר . מלאכה . לאתתה . דארונה . אריך . למכסויה . קוטרתה . דירושלם :o: [4] אל כל ב בסיפ ויהי כדבר מלאך :o: [6] וישלח כב וסימנהון העורב . היונה . היונה . לוט . את אחיו . חתנו . בעם . ויזבח . יהושע . יהושע . המנחה . בקמות . משפט . צמד . ציקלג . ואקבצה . השלישית . העפל . האריות . גדודי . רוזן :o: [7] וכל ימי ג וסימנהון וכל ימי הזקנים . וחבירו . וכל ימי מלכי :o: את כל מעשה יהוה הגדול ב עיניכם הראות את כל מעשה יהוה . אשר ראו את כל מעשה יהוה :o:

2:1 אֶל־הַבְּכִים V S T | ἐπὶ τὸν Κλαυθμῶνα καὶ ἐπὶ Βαιθὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ G (dbl) ❖ • אֶל־הַבְּכִים foll space ❖ • וַיֹּאמֶר אֲעֹלָה V T | καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Κύριος ἀνήγαγεν G* (theol) | καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Κύριος κύριος ἀνεβίβασεν G^{Mss} | אֶתְכֶם S (theol) ❖ • וַיֹּאמֶר V S T | καὶ εἶπεν G • 2 הַזֹּאת V S T | foll οὐδὲ τοῖς θεοῖς αὐτῶν οὐ μὴ προσκυνήσητε G (gloss) ❖ • מִזְבְּחוֹתֵיהֶם S T | prec ἀλλά τὰ γλυπτὰ αὐτῶν συντρίψετε καὶ G (assim-usu) | prec et V || → ❖ הַזֹּאת • בְּקוֹלִי G V S T | τῆς φωνῆς αὐτοῦ G^{Mss} (err-graph) • 3 אוֹתָם V S T | τὸν λαόν, ὃν εἶπα τοῦ ἐξολεθρεῦσαι G ❖ • לְצַדִּים S | εἰς συνοχάς G V T (err-graph) ❖ • 4 בְּנֵי V T | > G S • 6 לְנַחֲלָתוֹ G^{Mss} V S T | εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ G* ❖ • 7 רָאוּ G* S T | ἔγνωσαν G^{Mss} V ❖ • 9 בְּתַמְנַת־חָרֶס G T | in Thamnathsare V S (assim-Josh 19:50; 24:30) ❖ •

INTRODUCTION AND COMMENTARIES
ON JUDGES

CONTENTS OF THE COMMENTARY SECTION

Introduction	5*
Notes on the Masorah Parva	17*
Notes on the Masorah Magna	27*
Commentary on the Critical Apparatus	41*
Works Cited	123*

NOTES ON THE MASORAH PARVA

- 1:7 וַיְבִיאֵהוּ וּ – *Com.*: Seven times, six defective (וַיְבִיאֵהוּ) and one plene (here).
- 9 יָד מִלּוֹ בְּסִיפֵי יוֹשֵׁב – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only four occurrences of this lemma in the book (1:9; 1:17; 4:2; 11:21). The correct number is given in the Mp at 11:21 .
- 11 לֵד מִלּוֹ יוֹשֵׁבִי Thirty-four times plene (in this and similar forms).
- 17 וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הָעִיר בַּ – *Com.*: There are only two circelli on this phrase, but with four or five word lemmas, it is often the case that there is no circellus between the middle words. For other examples of this omission see 2:8; 4:6; 8:10; and 12:5.
- 19 וַיְהִי־הָהָא וּ – *Com.*: The lemma occurs eight times, so the six of the Mp note may refer to the six occurrences at the beginning of a verse (Gen 39:2; 39:21; Josh 6:27; Judg 1:19; Ps 94:22; 2 Chr 17:3), or to the six occurrences of the lemma in the Prophets and Writings (Josh 6:27; Judg 1:19; 2 Sam 22:19; Pss 18:19; 94:22; 2 Chr 17:3).
- 21 וַיֵּשֶׁב יְרוּשָׁלַם וּ Seven times (in this and similar forms).
- 25 וְאֶת־כָּל־מְשַׁפְּחֹתָיו בַּ – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only one occurrence of this lemma (here).
- 29 הַ וְאֶפְרַיִם – *Com.*: The lemma is normally preceded by מְנַשֶּׁה “Menasseh” (e.g., Num 26:28; Josh 14:4, etc.), however, in five cases it stands by itself. See Weil, § 1396.
- 35 בְּאֵלֶיךָ טַ Nine times (in this and similar forms).
- 2:1 הַ אֲעֵלֶה חַ Eight times (with *patah*).
- 2 לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת גַּ – Three times (with and without ל).
- יִגְ מִזְבְּחֹתֵיהֶם – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only three occurrences of this lemma (Deut 7:5; Judg 2:2; Ezek 6:13). The correct note is given in the Mp to both Deut 7:5 and Ezek 6:13, and see also the commentary to this lemma in *BHQ, Deuteronomy*, 21*.
- 4 בַּ בְּסִיפֵי אֶל־כָּל־בְּנֵי בְנֵי אֵל כָּל בְּנֵי – *Com.*: Two circelli have been placed on the three words בְּנֵי אֵל כָּל בְּנֵי but, since this is the only occurrence of this lemma, it is clear that, as in the Mm, the note belongs only to the first two words, which do occur twice in the book.
- 7 הַ פְּסוּק כָּל וְכָל כָּל כָּל – *Com.*: This lemma has no circellus.
- 10 בַּ וְהוֹשַׁע בֶּן־נֹון עֶבֶד יְהוָה – *Com.*: See 1:17..
- 12 דַּ אֲלֵהֶי אֲבוֹתָם – *Com.*: Four times, twice plene (Judg 2:12; 2 Chr 28:6), and twice defective (אֲבוֹתָם, Exod 4:5; Deut 29:24).
- וַיִּכְעֶסוּ הַ חַסַּי Five times defective (in this and similar forms). – *Com.*: See the comment in the Mm note.
- 14 וַיֵּבְיֵהֶם וּ מִלּוֹ אֲוִיבֵיהֶם¹ Six times plene (with and without מ).
- וַיֵּבְיֵהֶם וּ מִלּוֹ אֲוִיבֵיהֶם² Six times plene (with and without מ).
- 17 בַּ שְׁמֵעוּ – *Com.*: The circellus has been placed on שְׁמֵעוּ, but since there are more than two occurrences of this word, the note must refer to the phrase לֹא שְׁמֵעוּ, which only occurs twice (Judg 2:17; Mic 5:14).
- 3:2 לַ דְּרוֹת – *Com.*: The circellus has been placed on דְּרוֹת, but since this form

occurs three times (Judg 3:2; Isa 51:9; Job 42:16), this note most likely refers to the phrase **דַּעַת דְּרוֹת**, which only occurs this one time.

- 5 **הַכְּנַעֲנִי** – *Com.*: M^L has the circellus only on **הַכְּנַעֲנִי**. The note refers to the six peoples of the verse. See Frensdorff, *Ochlah*, § 274; Ognibeni, ³*Oklah*, § 114; Yeivin, *Tiberian Masorah*, § 118.
- 7 **וַיַּעַשׂוּ בְנֵי** – *Com.*: The circellus has been placed on the words **וַיַּעַשׂוּ בְנֵי**, but since there are more than seven occurrences of this phrase, this note most likely refers to the entire phrase **וַיַּעַשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָרַע**, which contains this expression of Israel's doing evil (**עַשִּׂייה את הרע**), and is found only in seven passages (Deut 17:2; 31:29; Judg 2:11; 3:7; 3:12; 2 Kgs 21:9; 21:15). It should be noted that at Deut 17:2 and 2 Kgs 21:15 there are Mp notes reading “seven times” even though the circelli at both passages are likewise not on the entire phrase.
- 8 **שְׁמוֹנֵה שָׁנִים** – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has four occurrences of this lemma (Judg 3:8; 12:14; 2 Chr 34:1; 36:9).
- 14 **שְׁמוֹנֵה** Three times plene (in the Prophets).
- 17 **בְּרִיא** Twice plene (with and without **י** cj.).
- 19 **הַפְּסִילִים** Four times plene (with and without **ל**).
- 23 **וְנָעַל** – *Com.*: Twice, once with *qames* (Judg 3:23), and once with *patāḥ* (2 Sam 13:18).
- 25 **הַמִּפְתָּח** – *Com.*: The circellus has been placed on **הַמִּפְתָּח**, but since there is another occurrence of this lemma (1 Chr 9:27), the note must refer to the phrase **אֶת־הַמִּפְתָּח**, which only occurs here.
- 26 **הַפְּסִילִים** Four times plene (with and without **ל**).
- 29 **יִזְכֹּר אִישׁ** – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only sixteen occurrences of this lemma. The correct number is given in the Mm to Judg 20:33.
- 30 **שְׁמוֹנִים** Six times plene (in this and similar forms).
- 4:2 **מְלֶכֶךְ בְּחָצוֹר** – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only one occurrence of this lemma (here).
- 5 **לְמִשְׁפָּט** – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has fifteen occurrences of this lemma. See Weil, § 1035.
- 6 **הֲלֹא צוּה יְהוָה אֱלֹהֵי** – *Com.*: The circelli have been placed on the four words **הֲלֹא צוּה יְהוָה אֱלֹהֵי**, but since there is only one occurrence of this phrase (here), it would seem that the circelli are misplaced. As is correctly noted in the Mm to Josh 10:40, the lemma ought to be **צוּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל**, a phrase which does occur three times (Josh 10:40; Judg 4:6; 1 Chr 24:19).
- 11 **בַּצְּעֻנִים קָרִי** – *Com.*: This lemma has no circellus.
- 18 **בְּטַעַ סוּרָה** Twice (in the book) with the accent (*milra*^c).
- 22 **בְּרֵאשִׁית פְּסוּקִים וְהִנֵּה** Twice at the beginning of a verse (in the book).
- 5:4 **בְּנִטְפוֹ** – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has three occurrences of this lemma (Judg 5:4; Ps 68:9 and Cant 5:5).
- 11 **דְּצִדְקוֹת** – *Com.*: Four times, three plene (Judg 5:11; 1 Sam 12:7; Mic 6:5), and one defective (Judg 5:11).
- 14 **בְּנִימִין** Seventeen times (plene in this and similar forms).
- 15 **שִׁלְחָה** – *Com.*: Three times, twice with *patāḥ* (Judg 5:15; Job 18:8), and once with *qames* (Obad 1).
- 16 **גְּדוּלִים** Six times plene (with and without the definite article).
- 18 **וּנְפִתְלִי** – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only five

occurrences of this lemma (Gen 35:25; Exod 1:4; Deut 27:13; Judg 5:18; 1 Chr 12:41).

- מְרֹמֵי ג חַד מִלּוֹב חַס Three times, once plene (here) and twice defective (Prov 9:3; 9:14).
- 24 מְנֹשִׁים ג – *Com.*: In M^L this Mp is written on the level of the preceding line.
- 28 מְרַבְּבוֹתָיו: ב Twice (plene).
- 30 לִיחְלָקוּ ל – *Com.*: The circellus has been placed on יחלקו, but since there is another occurrence of this lemma (Ps 22:19), the note must refer to the phrase יחלקו שָׁלָל, which only occurs here. In the ms. this note has been placed incorrectly in the left margin but it belongs in the right margin.
- רַחֵם רַחֲמַתִּים ה – *Com.*: The circellus has been placed on רחם רחמתים, but since there is only one occurrence of this lemma (here), the note must refer only to רחם, which does occur five times as is correctly indicated in the Mm. In the ms. this note has been placed incorrectly in the right margin but it belongs in the left margin.
- לְרֹאשׁ כָּא – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has twenty-four occurrences of this lemma. The correct number is given in the Mp notes at Judg 10:18; 11:9; 2 Sam 22:44; 1 Chr 11:6 (twice).
- 31 מִלְּאוּבֵיךָ ב – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has seven occurrences of this lemma. The correct number is given in the Mp notes at Pss 83:3; 89:11; 1 Chr 17:8; 17:10.
- 6:2 הַמְצַדֹּת: ח Eight times (in this and similar forms).
- 3 לִבְטַע זָרַע ל Unique with the accent (*mūnah*).
- 4 הַיְבֹל ה – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only three occurrences of this lemma (Judg 6:4; Hab 3:17; Job 20:28).
- בּוֹאָה ה מִלּוֹב Five times plene (with and without ם cj.).
- 7 בְּבַטֵּעַ בְּסִיפֵי וַיְהִי ב Twice with the accent (*zaqep̄ gadôl*) in the book.
- 8 וְאַצִּיא ג – *Com.*: Three times, once written as וְאוֹצִיא (Josh 24:6), once written as וְאוֹצִיא (Judg 6:8), and once written as וְאוֹצִיא (Ezek 28:18).
- 10 יוֹשְׁבֵים י מִלּוֹב Ten times plene (in this and similar forms).
- 12 וַיֵּרָא – *Com.*: This lemma has a circellus but no note. The note possibly should have read “twenty” as indicated in other Masorah notes and in the Mm to Deut 31:15. See *BHQ, Deuteronomy*, 46*.
- 13 מְצַאֲתָנוּ ג – *Com.*: Three times, twice with *pataḥ* (Judg 6:13; Neh 9:32), and once with *qames* (Num 20:14).
- 14 לַיִּפְּן אֶלָיו ל – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has another occurrence of this lemma at 2 Chr 26:20.
- 16 בְּבִטְ וְהַכִּיתָ ב Twice with the accent (*milra^c*). – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has five occurrences of this lemma (Deut 20:13; Judg 6:16; 1 Sam 15:3; 2 Kgs 9:7; 13:17). The correct number is given in the Mp notes at Deut 20:13 and 2 Kgs 13:17.
- 18 תִּמְשׁ ג Three times (in this and similar forms).
- יְבִבְטַע עֵד יב Twelve times with the accent (*mêrākâ* occurring near the end of a verse). – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only eleven occurrences of this lemma. The correct number is given in the Mp notes at Deut 28:22; Cant 2:7; 3:5; 8:4; and Ezra 9:6.
- 20 מִלְּאֲךָ הָאֱלֹהִים ח Eight times (with and without כ).
- 23 וַיֹּאמֶר לָוִי הִנֵּה ל – *Com.*: The circellus between the first two words of the lemma is lacking

- 25 **וַיֹּאמֶר לּוֹ יְהוָה בַּבַּטֵּן** – *Com.*: Of the four occurrences of this lemma (Gen 4:15; Judg 6:23; 6:25; 1 Chr 14:10), two of them (Gen 4:15 and Judg 6:25) have the same accents (*dargâ, mûnah, tǝbîr*).
- 36 **אֵל-הָאֱלֹהִים בַּ** – *Com.*: The circellus has been placed on **אֵל-הָאֱלֹהִים**, but since there are more than two occurrences of this phrase even in the book, the note most probably refers to the entire phrase **וַיֹּאמֶר גְּדַעוֹן אֵל-הָאֱלֹהִים**, which only occurs twice (here and in v. 39).
- 37 **וְעַל-כָּל-הָאָרֶץ גַּ** Three times (in the book).
- 39 **אֵל-הָאֱלֹהִים בַּ** – *Com.*: The circellus has been placed on **אֵל-הָאֱלֹהִים**, but since there are more than two occurrences of this phrase even in the book, the note most probably refers to the entire phrase **וַיֹּאמֶר גְּדַעוֹן אֵל-הָאֱלֹהִים**, which only occurs twice (here and in v. 36).
- 40 **וְעַל-כָּל-הָאָרֶץ גַּ** Three times (in the book).
- 7:5 **זֹמַל בְּלִשׁוֹנוֹ** Seven times plene (in this and similar forms).
- לְוַכַּל מִשְׁכַּח וְתָרַע עֵשׂ דַּכּוֹ לְבָדָר** – *Com.*: This lemma is unique, and all its occurrences in texts describing the Tabernacle (Exodus 25–31; 36–40) and in the Twelve are similar.
- 7 **גַּחַס לְמִקְמוֹ:** Three times defective (in the book).
- 8 **גַּחַס צִדְהָ** – *Com.*: There are actually five occurrences of this lemma (Gen 42:25; 45:21; Exod 12:39; Judg 7:8; 20:10). It is possible though that the Mp is taking the Torah references as one unit, which would then yield the number three.
- דַּ וּבִשְׁלֵשׁ** – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only one occurrence of this lemma (here).
- 10 **דַּ רָא פֶסֶט בֵּס וְאֵם** – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only three occurrences of this lemma (Judg 7:10; 9:19; 9:20).
- 11 **יָא מַל יְדִיָּה** Eleven times plene (apart from Psalms).
- 13 **צִלִּיל קַ צְלֹול** – *Com.*: There is only one circellus on this lemma but there are two Mp notes.
- 15 **בַּ כִּסְפֵי שִׁבְרוֹ שִׁבְרוֹ** Twice: Gen 44:2.
- 19 **בַּ מַל הַתִּיכּוֹנָה** Twice plene (with and without prep. ל).
- הַ הַקִּימוֹ** Five times (with and without prefix ו).
- גַּ מַל וְנִפְוֶץ** – *Com.*: The Mp differs from the text of M^L, which has only one occurrence of this lemma (here).
- 23 **בַּ וְכַל אַרְמֵ דַכּוֹת וּמִן-כָּל** – *Com.*: Normally the phrase **כַּל מִן** or **כַּל וּמִן** is written as **מַכַּל** or **וּמַכַּל**, but there are two cases (Judg 7:23; Dan 1:15) where it is written with the unelided form, as is the norm in Aramaic.
- 24 **הַ חַת כֵּן בְּרָה** – *Com.*: Five times written with הַ (and likewise all occurrences where the word refers to eating). See the Mm to Cant 6:9 in *BHQ, Megilloth*, 39*.
- 25 **יָא וְרֹאשׁ-עֲרֵב** – *Com.*: The circellus has been placed on **וְרֹאשׁ עֲרֵב**, but since there is only one occurrence of this lemma (here), the note must refer only to **וְרֹאשׁ**, which does occur eleven times (see Weil, § 1554).
- 8:10 **לְ וְצַלְמַנַּע** – *Com.*: The circellus has been placed on **וְצַלְמַנַּע**, but since there are seven occurrences of this lemma (see Mp to v. 21), the note must refer to the phrase **וּזְבַח וְצַלְמַנַּע**, which only occurs this one time.
- לְ מִכָּל מַחְנֵה בְּנֵי-קָדָם** – *Com.*: See 1:17.
- 18 **יַ כְּתַב הַ אִיפֵה** Ten times written with הַ (with and without ו cj.).